

ΜΥΖΗΘΡΑ-ΜΥΖΗΘΡΑΣ-ΜΥΣΤΡΑΣ.

Ὅτι τὰ ὀνόματα μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς συγγενεύουσιν ἀλλήλοις, ἠσθάνοντο μὲν, ὡς φαίνεται, οἱ κάτοικοι τοῦ Μυζηθρᾶ κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, καθὰ μαρτυρεῖ ὁ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 17 ου αἰῶνος ἀχμάσας Γάλλος Guillet, ὅστις καὶ ἔσχωπτεν αὐτοὺς ἐπὶ τούτῳ (πρβλ. Κοραῖ Ἀτάκτων Δ' 332 κέξ), ἤκασε δὲ καὶ Δουκάγκιος ἐν ἐλλ. Λεξικῷ σελ. 992 ἐν λέξει μυζύθρα εἰπὼν *caseus laconicus, Misithraeus, nam et hodie Lacedaemon Misithra appellatur*· ἠρνήθη δὲ ὁ Κοραῖς (ἐνθα ἄνωτ.) δυσχurisθεῖς «ὅτι ἡ μυζήθρα οὐδὲν κοινὸν ἔχει μὲν τὴν σημερινὴν πόλιν τῶν Λακωνίων» καὶ ὁ Ἀγγελος Καππώτας ἐν Μονογραφίᾳ περὶ τῆς πόλεως Μηστρᾶ (ἐν Καλάμαις 1880) σελ. 41 διδάξας ὅτι ὁ Μυζηθρᾶς οὐδὲν κοινὸν ἔχων τῷ μυζήθρα εἶναι παρεφθαρμένος ἐκ τῶν Γαλλικῶν λέξεων *maison du trône* καὶ σημαίνει τὴν διαμονὴν ἢ ἔδραν τοῦ θρόνου, ἥτοι τὴν πρωτεύουσαν καθ' ἣν ἐννοίαν λέγεται *maison du roi*.

Πρὸ διετίας δὲ ὁ κ. G. Meyer ἐν Τουρκικαῖς Μελέταις σελ. 57 ζητῶν τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως μυζήθρα εὕρισκει μὲν αὐτὸ ἐν τῷ ζυμῶ—ζυμήθρα—μυζήθρα κατὰ μετὰθεσιν, οὐδὲν δὲ λέγει περὶ τοῦ Μυζηθρᾶ. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. K. Krumbacher ἐν Βυζαντινῷ Περιοδικῷ Τόμ. β'. σελ. 307—8 ἀπέβαλε μὲν τὴν τοῦ κ. G. Meyer ἐκ τοῦ ζυμῶ παραγωγὴν τοῦ μυζήθρα, ἀποφαίνεται δ' ὅτι ἄλλοτε εἶχεν ὑποτοπᾶσαι συγγενειάν τινα τοῦ μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς, φρονῶν καθὰ καὶ ὁ Δουκάγκιος, ὅτι ἐκ τοῦ τοπωνυμικοῦ Μυζηθρᾶς παρήχθη ἡ προσηγορία μυζήθρα, διότι πολλάκις, λέγει, ἐδεστὰ καὶ ποτὰ, βιομηχανικὰ προιόντα κ. τ. τ. λαμβάνουσι τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ παράγονται. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπιφέρει, ὁ τε τόνος καὶ τὸ γένος τοῦ μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς διαφέρουσι, χωρίζει αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων καὶ περὶ μὲν τοῦ μυζήθρα κρίνει ὀρθὴν τὴν ἐκ τοῦ μύζω παραγωγὴν τοῦ ἀοιδίμου Κοραῖ, περὶ δὲ τοῦ Μυζηθρᾶς οὐδὲν λέγει.

Ὁ Κοραῖς διαλαβὼν περὶ τῆς λέξεως μυζήθρα ἐν Ἀτ. Δ. 332 κέξ. ἐδίδαξεν ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ μύζω καὶ μυζᾶω, ὧν χρήσεις παρέθηκεν ἐκ τε τοῦ Ἡσυχίου καὶ Φωτίου μύζει· πιέζει, ἐκθλίβει· μύζοντες· ἐκπιέζοντες, καὶ τοῦ Μ. Ἐτυμ. ἐκμυζήσας· ἐκπιέσας· «ἐκ τούτων, ἐπι-

φέρει, συμπεραίνεται ὅτι ἡ μυζήθρα ἀπὸ τὸ μυζάω ἐσήμαινε κυρίως τὸ σκεῦος (ἀναλόγως τὸ δακτυλήθρα), τὸν τάλαρον δηλαδὴ, ὅπου ἐγίνετο ἡ μύζησις· ἔπειτα μετωνυμικῶς καὶ αὐτὸ τὸ ἐκμυζηθὲν καὶ πηχθὲν γάλα». Φωνητικῶς ἡ ἐτυμολογία τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς οὐδεμίαν ἀληθῶς παρέχει δυσκολίαν, ἀλλ' οὐδὲ σημασιολογικῶς φαίνεται παράδοξος, ὅταν τις ἐνθυμηθῇ, ὅτι οὐχὶ σπανίως τὰ περιεχόμενα ἀπὸ τῶν περιεχόντων λαμβάνουσι τὴν ὀνομασίαν· πρβλ. σορός = τάφος καὶ ὁ εἰς τὸν τάφον κατατιθεμένος νεκρὸς καὶ ὁ ἐσχατογήρως, ὁ ὅσον οὕτω μέλλων νὰ ἀποθάνῃ καὶ κατατεθῇ εἰς τὴν σορόν· τυπάρι λέγεται ἐν Κρήτῃ τεμάχιον κηροῦ, ὅπερ ἀναλελυμένον ἐχύθη ἐντὸς ἀγγείου, τύπου, τυπαρίου, καὶ ἔλαβε τὸ σχῆμα, τὸν τύπον αὐτοῦ· πρβλ. χόρτος παρ' Ὀμήρῳ καὶ ἔπειτα κ. τ. τ.

Ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ ταῦτα εὐκόλος εἶναι ἡ μεταφορὰ αὕτη τῆς ὀνομασίας τοῦ περιεχομένου τυροῦ ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ταλάρου, οὐχ ἥττον δὲν ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἀναγκαίως ἡ παραδοχὴ ταύτης ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐτυμολογία. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ἐν τῇ μέσῃ καὶ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ τὸ ἐπίθημα—θρα-τρα δὲν δηλοῖ πλέον μόνον τόπον ἢ ὄργανον (ἀκέστρα, κυλίστρα κ. τ. τ. πρβλ. Leo Meyer Συγκριτ. Γραμμ. β'. 361 καὶ Brugmann, Grundriss β'. 201), ἀλλὰ προσέλαβε καὶ τὴν σημασίαν τῶν προσηγορικῶν θηλυκῶν ὀνομάτων εἰς-τρια τῶν δηλούντων τὰ θήλεα ὄντωντα πρόσωπα. Ἐγένετο δὲ τοῦτο, διότι καθὰ τὰ εἰς-εὖς καὶ τὰ εἰς-ὅς καὶ τὰ εἰς-τήρ ἀρσενικά ἀρχαίῳθεν ἐσήμαινον τὸν τε ὄντωντα καὶ κατὰ τινα προσωποποίησιν καὶ τὸ ὄργανον, τὰ εἰς-τήρ μάλιστα ἐν τῷ πεζῷ τῶν Ἀθηναίων λόγῳ. πρβλ. ἀμφορεὺς, ἀγωγεὺς καὶ ῥυταγωγεὺς καὶ (κάλαμοι) γραφεῖς, ὀχλεὺς, τομεὺς, τορεὺς, σφαγεὺς, φρυγεὺς κ. τ. τ., καὶ πομπὸς, βοσκὸς, ἀγὸς κ. τ. τ. ἀλλὰ καὶ τροχὸς, τροπὸς, δοκὸς, ζυγὸς, κοντὸς, νομὸς, κ. τ. τ. καὶ ἀορτήρ, ἀρυτήρ, ζωστήρ, καλυπτήρ, κλιντήρ, καμπτήρ, κρατήρ, λαμπτήρ, λουτήρ, πριστήρ, ραιστήρ, ῥυτήρ, κ. τ. τ., οὕτω καὶ τὰ εἰς-της ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων προσέλαβον καὶ τὴν τοῦ ὀργάνου σημασίαν, πρβλ. ἀλέτης (ὄνος), ἀνδίκτης, ἀρτόπτης (= ἀρτοπτεῖον), ἀσκάντης, γραστρόπτης, διαβήτηρ καὶ ἐμπυριβήτηρ (τρίπους), ἐπενδύτης, κρατευταί, μετρητής (ὁ ἀμφορεὺς), ὀδοντοξέστης, παραστάτης, πόπτης (ὁ λύχνος παρ' Ἀριστοφάνει), λιθοπρίστης ὁ πρίων κ. τ. τ. Ἐν τῇ μέσῃ καὶ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ταῦτα ἐπέδωκαν μάλλον, διότι εἰς ἑκφρασιν μὲν τοῦ ὄντωντος προσώπου ἦλθον καὶ ἄλλαι καταλήξεις εἰς χρῆσιν λ. χ. ἢ Λατ. -άρις, ἢ ἑλληνικῇ-ας, περὶ ἧς κατωτέρω, εἰς παράστασιν δὲ τοῦ ὀργάνου οὐτ' ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς οὐτ' ἄλλοθεν ἐπῆλθεν ἄξιον λόγου ἐπικούρημά τι, ἔμεινεν ἄρα ἡ κατάληξις-της ἀναγκαία πρὸς τοῦτο, ἐν ᾧ ἐκ τῶν ἄλλων χρήσεων ἐξέβαλον αὐτὴν ἄλλαι. Ἀναγράφω ὀλίγα παραδείγματα ἐκ

τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς: ἀνεβάτης τὸ ὄρθιον ξύλον δι' οὗ οἱ μυλωθοροὶ δύνανται ν' ἀνυψῶσι ἢ καταβιβάζωσι κατὰ βούλησιν τὴν περιστρεφομένην μύλην καὶ κανονίζωσι τὴν ποιότητα τοῦ ἀλεύρου.

ἀντιπάτης καλεῖται ξύλον ἐν τῷ μυλῶνι, ὃ ἐμπηγνύμενον μεταξὺ τοῦ σίφωνος (σιφουνιοῦ) καὶ τοῦ τοίχου ἀνθίσταται, ἀντιπατεῖ ὡς εἰπεῖν, καὶ ἐμποδίζει τὸν σίφωνα νὰ ἐκτοπισθῇ.

δάρτης = τὸ ξύλον δι' οὗ δέρουσι τὸ γάλα εἰς ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἐν Ἡλείᾳ.

δείκτης, ὁδοδείκτης ὠροδείκτης.

(ἐ)μπεράτης ὁ μοχλὸς τῆς θύρας ὡς εἰσερχόμενος, ἐμπερῶν εἰς τὴν ὀπὴν αὐτῆς καὶ κλείων. περάτης δὲ καλεῖται ὁ ὀδίτης, διαβάτης.

ζεύτης ἀντὶ ζεύκτης ἐν Κρήτῃ τὸ σχοινίον δι' οὗ κατὰ βούλησιν διευθύνουσι τοὺς ἀροτῆρας βοῦς.

ἐξώστης = τὸ balcon ἐν Κρήτῃ.

καθρέφτης = κάτοπτρον.

ποτηροπλύτης ἐν Ἰκάρῳ χόρτον τι χρησιμεῦον εἰς πλύσιν τῶν ποτηρίων.

κακοπλύτης ἐν Κρήτῃ τὸ μέρος τῆς γαστροῦ τῶν προβάτων ὃ κεκρύφαλος καλεῖται, ὃ ἄτε πολλὰς ἔχων πτυχὰς δυσκόλως πλύνεται.

(τὸ-πλύτης λέγεται παθητικῶς ἐν τούτῳ, πρβλ. τὸ ἀρχαῖον εἰς-τηρ μετὰ παθητικῆς σημασίας ἐπίσης χαρακτήρ = τὸ κεχαραγμένον).

καταπότης ἢ καταβόθρα ἐν Κρήτῃ.

κλέφτης ἐν Κρήτῃ καλάμιον μικρὸν ὡς μια σπιθαμὴ, λεπτὸν καὶ ἐπίπεδον χρησιμεῦον εἰς τὸ διαπερᾶν τὸν στήμονα διὰ τοῦ κτενός, ὅπερ ἐπειδὴ ἀρπάζει ὡς εἰπεῖν τὸν στήμονα καὶ πρὸς ἑαυτὸ ἔλκον διαπερᾶ διὰ τοῦ κτενός λέγεται κλέφτης.

λυχνοστάτης ὁ λυχνούχος καὶ σταμνοστάτης ὁ τόπος ἐφ' οὗ τίθενται αἱ στάμνοι, καὶ παραστάτης ἢ παραστάς τῆς θύρας.

μπήχτης μάχαιρα καὶ καθ' ὅλου πᾶν ὅτι ἐμπήγνυται.

μπλάστης ἐν Ἡλείᾳ ἢ σανὶς ἐφ' ἧς πλάττουσι τὸν ἄρτον, ὃ ἐν Κρήτῃ πλαστερὸν καλοῦσιν ἤτοι πλαστηρόν, ἀλλαχοῦδὲ πλάστης.

μπλέχτης ἐν Κύθῳ τὸ ὑποσχέλισμα τῶν παλαιόντων, ὡς ἐμπλέκον αὐτοὺς καὶ οὕτω καταβάλλον.

ξύστης καὶ τυροξύστης ἢ τυρόκηστις.

σαρκοθρέφτης = ἔμπλαστόν τι εἰς κλείσιν τῶν πληγῶν.

σκυλλοπνίχτες λέγονται τὰ μικρὰ πλοιάρια καὶ εὐτελῆ τινα ἄπια, ἅτε ἱκανὰ νὰ πνίξωσι καὶ τοὺς κύνας.

σύρτης = μοχλὸς τῆς θύρας.

σφίχτης (= σφιγκτήρ) μακρόν ξύλον δι' οὐ περιστρέφοντες τὸ ἀντίον σφίγγουσι καὶ ἐκτείνουσι τὸν στήμονα ἐν Κρήτῃ.

σφάχτης = ὀξεῖα ἀλγηδὼν, ὡς σφάζουσα. πρβλ. Προδρόμου Γ. 286 ἀντὶς φαεῖν τὸν σφάχτην (οὕτω γραπτέον καὶ ἐν στίχῳ 620 σφάχτην ἀντὶ στάκτην).

ταράχτης λέγεται ἐν Κρήτῃ ξύλον τῶν τυροποιῶν δι' οὐ ταράττουσιν τὸ πεπηγὸς γάλα, ὃ καὶ ἀηδόνησος καὶ ἀηδονήσι (δονήσιον) λέγεται.

τρίφτης, πιπεροτρίφτης (παρὰ Προδρόμῳ Ε' 129 καὶ πεπεροτρίφτας ΣΤ' 199, 203, 205). τρίφτης λέγεται ἐν Κρήτῃ ξύλον ἐπίμηκες δι' οὐ εἰσάγουσι τὰ ξύλα εἰς τὸν φοῦρνον καὶ τρίβουσι τὸ ἔδαφος αὐτοῦ, ἐν Χίῳ δὲ λέγεται οὕτω ἢ τυρόκνηστις.

Καθ' ὃν ἄρα τρόπον ἀρχαιοθὲν ἤρκει ἐν καὶ μόνον ἐπίθημα-ός-εὺς, τήρ-της εἰς ἔκφρασιν τῶν τε δρώντων ἀρρένων προσώπων καὶ τῶν ὀργάνων, οὕτως ἐνομήσθη ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς καὶ νεωτέροις χρόνοις ὅτι ἤρκει μία μόνη κατάληξις εἰς δήλωσιν ἀμφοτέρων τῶν τάξεων, ἥτοι τῶν τε δρώντων θηλέων προσώπων (πρότερον εἰς-τρία) καὶ τῶν τόπων ἢ ὀργάνων (πρότερον εἰς-τρα-θρα). Ἐπειδὴ δ' ἡ τῶν προσηγορικῶν κατάληξις-τρια συνίξῃσιν παθοῦσα ἐγένετο-τρια ὥστε προσήγγισε πλεῖστον τῇ τοῦ τόπου καὶ τοῦ ὀργάνου-τρα, ἐξέλιπε δὲ καὶ ἡ διάφορος ποσότης τοῦ τελικοῦ-α τῶν εἰς-τρια καὶ τρα-θρα, ἦτο δ' εὐφωνοτέρα ἡ-τρα τῆς-τρια, διὰ ταῦτα προετιμήθη ἡ-τρα. Ἐντεῦθεν ἤδη ὁ Πρόδρομος λέγει χορδοκοιλίστρα ἀντὶ χορδοκοιλίστρια Γ'. 337. Ὅτι δὲ κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς-τρα μετεβλήθησαν ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ τὰ εἰς-τρια καὶ ὅτι ἦν ποτε χρόνος ὅτε ἐπεκράτει σάλος κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐπιθημάτων τούτων-τρια καὶ-τρα, τούτου ἀπόδειξιν τρανῇ παρέχει ἡ ἐν Χίῳ καὶ τοῖς ἐκεῖ περὶ λαλουμένην Ἑλληνικῇ, ἥτις οὐ μόνον ἀκόμη σήμερον διασώζει προσώπων δηλωτικὰ ἀλλὰ καὶ ὀργάνων εἰς-τρια, πρβλ. κλέπτρια, μεθύστρια, ξύστρια, πατήστρια, πλύστρια, ῥάφτρια, σφυρίχτρια· καθ' ἃ καὶ ἡ ὀδοντάγρα ἐγένετο ὀδοντόγρια ὡς ὀργάνου δηλωτικὴ ἐν Ἀλατσάτοις, πολίχνη ἀπέναντι τῆς Χίου ἐπὶ τῆς Ἀσίας.

Κατὰ ταῦτα σήμερον λήγουσιν ἐν τῇ συνήθει Ἑλληνικῇ εἰς-τρα οὐ μόνον τὰ τόπου καὶ ὀργάνου δηλωτικὰ ἀλλὰ καὶ πολλὰ προσηγορικά μετ' ἐνεργητικῆς ἢ καὶ παθητικῆς σημασίας, πρβλ. ἀλμυρήθρα = φυτόν τι.

ἀπλώστρα = τόπος ἐνθα ἀπλώνουσιν.

ἄφτρα = νόσος τοῦ στόματος ὡς ἄπτουσα, ἀνάπτουσα, καίουσα (= ἄφθα).

βυζάστρα = ἡ τροφὸς καὶ τὸ ὄργανον δι' οὗ τὰ βρέφη πίνουσι τὸ γάλα, ἐν Χίῳ βυζάστρια.

γαργαλήθρες αἱ περὶ τὸν λαιμὸν ἐλαῖαι αἱ ἐξοιδαίνονται, ἐν Χίῳ γαργαλίδες.

γεννήτρα = γεννώσα.

γλυκερήθρα ὄνομα σταφυλῆς ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἐν Ἡλείᾳ. πρβλ. καὶ ξινήθρα = κηπουρικὴ βοτάνη ὄξινος.

δαχτυλήθρα = δαχτυλήτρα ἐν Χίῳ.

δουλεύτρα = ἡ ἐργάτις.

διάστρα ὁ τόπος ἐνθα διάζονται, καὶ ἡ διαζομένη γυνή.

θερίστρα = θερίστρια.

θερμάστρα.

Καθίστρες τοποθεσία ἐν Ἡλείᾳ, ἐνθα παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχουσι λίθοι ἐπιτήδειοι ἵνα ἐπ' αὐτῶν καθίσῃ τις.

καλαμήθρα = καλάμη τοῦ σίτου ἐν Κύμῃ.

καλαμίστρα ἐν Κύθνῳ ἢ καλαμίζουσα, ἔπειτα ἡ διαβάλλουσα (πρβλ. τολουπέειν), ἡ λάλος, ἡ αἰσχρά.

καλέστρα = ἡ καλοῦσα.

κανδηλήθρα ἡ συσκευὴ, ἡ φέρουσα τὴν θρυαλλίδα ἐν τῇ κανδήλᾳ.

καταβόθρα = βάραθρον.

καυκαλήθρα ἢ καυκαλὶς.

κερήθρα = κηροῦ πλάξ μετὰ μέλιτος.

κηδεύτρα = ἡ κηδεύουσα, ἡ ἐπιμελὴς οἰκοδέσποινα, νοκοκυρά.

κλέφτρα = κλέπτρια, ὁμοίως ἐν Σαχλήκῃ 462 κλέπτρα, Τετραποδ.

285 καὶ Πουλλολόγου 442, καὶ ἐν Χίῳ κλέφτρια.

κλύστρες (κωπελλιές ἐν Σαχλήκῃ β' 483).

κλώστρα = ἡ κλώθουσα (Τετραποδ. 515).

κολάστρα ἐν Ἡλείᾳ = πῖαρ (colostra) καὶ κουλιάστρα ἀλλαχοῦ, ἐν δὲ Κύθνῳ κλώστρα.

κοκκαλήθρα μέγα κόκκαλον ἐν Ἡπείρῳ.

κολυμβήθρα.

Κονίστρες κώμη ἐν τῇ τῆς Κύμης ἐπαρχίᾳ.

Κουκκίστρα τοποθεσία ἐν Ἡλείᾳ.

κουκουλλήθρα ἢ ἐν τῷ μελανοδόχῳ κλωστή, ἥτις ὡς λαμβανομένη ἐκ τῶν κουκουλλίων, ὠνομάσθη οὕτως.

κουρεύτρα ξύλον πεπηγὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπολῆγον ἄνω εἰς δίκρανον, ἐφ' οὗ θέντες τὸν τράχηλον τοῦ ζῴου κείρουσιν.

κουτσομύτρα Πουλλολόγῳ 481.

κόφτρα = ἡ κόπτουσα φορέματα.

κρεμάστρα = κρεμάθρα.

κρομμυδίστρα τόπος ἐν ᾧ ἐφυτεύθησαν καὶ ὅθεν ἐξήχθησαν κρόμμουα,
ἐν Ἡλείᾳ.

κυλίστρα.

Λακκήθρα κώμη ἐν Κραναίᾳ τῆς Κεφαλληνίας.

Λούστρα τοπωνυμία πηγῆς καὶ ὄρους ἐν Ἡλείᾳ.

μαζώχτρα = ἡ ἐλαίας συλλέγουσα.

μαθεύτρα = μαθήτρια ἐν Διηγῆσει Γαδάρου 106.

μαντεύτρα Διηγ. Γαδάρου 104, ἀλλὰ Συναξαρ. Γαδάρου 57 μαν-
τεύτρια.

μασουρήθρα = μασούρι γεμᾶτον.

μαυλίστρα, καὶ Σαχλήκη β'. 484 μαυλίστρες, ἀλλὰ 405 μαυλίστριες.

μεθύστρα = ἡ μέθυσος, καὶ ἐξάνθημα ἐπὶ τῶν δακτύλων· μεθύστρια
ἐν Χίῳ.

μελανομύτρια ἐν Πουλλολόγῳ 317, ἀλλ' ἐν 481 κουτσομύτρια.

μολυβήθρα = μολύβδαινα (λέγεται καὶ μολυβίδα), καὶ ἡ κανδη-
λήθρα.

μπουρμπουλήθρα = φυσαλλίς ἐν Κύθνῳ = χρυσοκάνθαρος.

μυζήθρα = τυρός τις περὶ οὗ κατωτέρω. Ποικίλως ἀπαγγέλλεται, ἦτοι

μουντζήθρα ἐν Τριπόλει, μυντζήθρα ἐν Ἡλείᾳ, μουζήθρα ἐν Χίῳ,
καὶ μεζήθρα ἐν Μεγάρῳ.

μυρολογίστρα, ἐν Πουλλολόγῳ 407 μυρολογίστρια.

ξύστρα = ξυστήρ (ξύστρια τοῦ τυριοῦ ἐν Χίῳ).

ὀδοντάγρια ἐν Ἀλατσάτοις ἡ λαβίς, θερμαστρίς, καρκίνος.

ὀρχήστρα τόπος ἐν ᾧ τὰ ἀρνία παίζουσιν, ὀρχειοῦνται.

πατήτρα τοῦ ἐργαλειοῦ (ιστοῦ), καὶ ὁ ἀναβολεὺς τοῦ σάγματος.

πατηῆθρες (ἐν Κρήτῃ πατητηῆρες) = ξύλα τοῦ ιστοῦ, ἐφ' ὧν πατοῦσα ἡ
ὕφαίνουσα καθέλκει τοὺς μίτους.

πιτσυλήθρα ἐν Κύθνῳ κλυστήρ δι' οὗ οἱ παῖδες πιτυλίζουσιν ἀλλή-
λοις παίζοντες.

πλάτρα ἐν Σέρραις = πράτρια.

πλύστρα = πλύντρια, πλύστρια ἐν Χίῳ, καὶ λίθος λεῖος ἐφ' οὗ αἱ γυ-
ναῖκες πλύνουσι τὰ φορέματα.

πολεμίστρα ἑπαλξίς.

Πούληθρα κώμη ἐν Κυνουρίᾳ.

πουρήθρα = σκελίς σκορόδου ἐν Ἡλείᾳ.

πρασουλήθρα = ἄγριον πρᾶσον.

προξενήτρα = ἡ τοὺς γάμους συνάπτουσα.

ράφτρα = ράπτρια· ράπτρια ἐν Χίῳ.

- σιάχτρα = ἀπὸ τοῦ-(ι)σιάζω ὄργανον τεκτονικόν, ὁ κανών.
- σ(ι)ταρήθρα πτηνὸν ἐνδiciaτῶμενον ἐν τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἐσπαρμένοις σίτῳ, πρὸς δὲ καὶ λάχανόν τι ἐν Κρήτῃ.
- σκαλίστρα = ἄξινη, ἐν Κρήτῃ σκαλίδα, σκαλιστήρι.
- σκυλλοπνίχτρα σταφυλῆς εἶδος ἐν Ἡλείᾳ (ἴδε ἀνωτέρω σκυλλοπνίχτης).
- σουρεύτρα = ἡ διαβάλλουσα, σουρεύουσα, ἀπὸ τοῦ σουρεύω.
- σουρίστρα ἐν Ἡπείρῳ = σῦριγξ.
- σουσουρήθρα = σεισοπυγίς.
- συγγρουλήστρες Σαχλ. β' 485, σήμερον ἐν Κρήτῃ συργουλίστρα καὶ συργουλίζω ἢ συργουλεύω = θωπεύω παῖδας.
- συζεύτρα ἐν Κρήτῃ ἡ γυνὴ τοῦ συζευτοῦ, συζευκτῆς δὲ ὁ συνήθως κωλληγας (collega) καὶ ἐν Νάξῳ κοντουμπερνάλης (contubernalis) λεγόμενος.
- σφίχτρα ἐν Ἡλείᾳ ὁ ἐν Κρήτῃ σφίχτης τοῦ ἱστοῦ.
- σφυρίχτρα = ἡ σῦριγξ (ἐν Πουλλολόγῳ 630 ἀναγινώσκεται σφυρίχτρια ἐπὶ τοῦ ὀργάνου ἀντὶ σφυρίχτρα), ἐν Ἡπείρῳ καὶ σφυρίστρα.
- τουφεκήθρα ἡ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ὅπῃ δι' ἧς βάλλουσι, τουφεκίζουσιν.
- τσούχτρα ἔντομον ὅπερ δάκνον τσούζει (Ἡλείᾳ).
- τυλίχτρα = ὁ τόπος ἐνθα περιτυλίσσεται ὁ στήμων περὶ τὸ ἀντίον.
- χαλάστρα = τὰ χαλάσματα, ἐρείπια, ἔπειτα μεταφορικῶς ματαιώσεις μελετωμένης πράξεως.
- χιονίστρα = χεῖμετλον.
- χορεύτρα καὶ ἡ χορεύτρια καὶ ὁ τόπος ὅπου χορεύουσιν. ἐν Χίῳ χορεύτρια ἡ χορεύουσα.
- χωνεύτρα = καταβόθρα ὡς χωνεύουσα.
- χωρίστρα = ἐν Χίῳ χωρίστρια ἡ χωρίζουσα τὴν κόμην γραμμὴ, καὶ ἡ χωρίζουσα τὰ ἀνδρόγυνα γυνὴ λέγεται ἀνδρογυνοχωρίστρα.
- ψεύτρα = φιλοψευδῆς, ἐν Χίῳ ψεύτρια (ἀντὶ ψεύ(σ)τρια).
- ὠχήστρα βοτάνη τις βαφικὴ ὠχρῶν, κιτρίνων, ἐκ τοῦ ὠχρὸς ὠχ(ρ)-ήστρα ἐν Ἡλείᾳ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται δῆλον, ὅτι τὸ μυζήθρα, ἂν ἐπλάσθη μετὰ τὴν σύγχυσιν τῶν ἐπιθημάτων -τρια καὶ -τρα -θρα, ἡδύνατο ἐξ ἀρχῆς νὰ σημαίνει οὐχὶ τὸ σκεῦος, ἐν ᾧ ἡ μύζησις, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἐκμυζώμενον, πιεζόμενον τυρόν.

Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὰ πρῶτα μαρτύρια αὐτοῦ εὐρίσκονται ἐν τοῖς Κρητικοῖς ἔργοις τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, παρ' Ἀγαπίῳ τῷ Λάνδῳ καὶ ἐν τοῖς

Κρητικοῖς δράμασιν. πρβλ. Γυπαρ. Α'. 383 γάλα, μιζίθρα καὶ τυρί, λου-
κάνικα καὶ ἀπάκι. Ἀγαπίου Λάνδου κεφ. 67 ἡ μιζίθρα ὅταν εἶναι καὶ αὐτὴ
νωπὴ, 184 ὅταν τυροκομήσῃς τὸ γάλα καὶ κάμῃς τὴν μιζίθραν. κ. τ. λ.
Ἀλλ' ὅμως ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι τὸ ὄνομα Μιζιθρᾶς ἀπαντᾷ ἐν τῷ δε-
κάτῳ τρίτῳ αἰῶνι, κατὰ πρῶτον ἐν τῷ Χρονικῷ τοῦ Μορέως, καθ' ὅσον
ἠξεύρω¹⁾, καὶ ὅτι, καθ' ἃ ἐλπίζω, ἀποδείκνυται πιθανώτατα ἡ συγγένεια
τοῦ Μιζιθρᾶς πρὸς τὸ μιζήθρα, τότε ἀνάγκη νὰ ἀναχθῇ ἡ δημιουργία τῆς
λέξεως μιζήθρα εἰς παλαιότερους χρόνους. Ἄν δὲ πρὸς τούτοις λάβωμεν πρὸ
ὀφθαλμῶν ὅτι ἀντὶ τοῦ μύζω καὶ μιζάω λέγεται σήμερον βυζάνω, καὶ ὅτι
τὸ οὕτω μετὰ τοῦ β ἀντὶ μ βυζάνω τοῦτο εὐρίσκεται ἤδη παρὰ Ἰωάννῃ τῷ
Νηστευτῇ (1924, Α.), συγγραφεῖ τοῦ ἔκτου αἰῶνος, τότε δηλὸν ὅτι δύναται
νὰ τεθῇ ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως εἰς πολλῶ παλαιότερους χρόνους· λέγω δύναται
καὶ ὅχι ὀφείλει, διότι δύναται τις πάντοτε νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ
ἐν ἣ ἐπλάσθη, ὅτε ἐπλάσθη, ἡ μιζήθρα, τὸ μιζάω ἀντεῖχε πλείονα χρόνον
ἢ ἐν ἣ ἐγεννήθη τὸ βυζάνω, καὶ ἥς τὴν χρῆσιν ἤξευρεν Ἰωάννης ὁ Νη-
στευτῆς κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ μὲν Δουκάγκιος συνῆψεν καὶ ὅτι ὁμοίως ὁ κ.
Krumbacher συνῆπτε πρότερον τὰ ὀνόματα μιζήθρα καὶ Μιζιθρᾶς, ὁ δὲ
Κοραῆς ἠρνήθη τὴν συγγένειαν ταύτην, ὁ δὲ Καππώτας παράγει τὸ Μι-
ζιθρᾶς ἀπὸ τοῦ *maison du trône*. Περὶ τῆς ἐτυμολογίας ταύτης τοῦ Κ.
Καππώτου δύναται προσφυῶς νὰ ῥηθῇ ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Voltaire, καθ' ὃν
ἡ ἐτυμολογία εἶναι τέχνη ἐν ἣ τὰ μὲν σύμφωνα σχεδὸν οὐδεμίαν ἔχουν
σημασίαν, τὰ δὲ φωνήεντα ἀπολύτως οὐδεμίαν. Διότι ἀληθῶς πασῶν τῶν
συλλαβῶν τὰ φωνήεντα φαίνονται μεταβεβλημένα καὶ παρηλλαγμένα,
maison du trône — Μιζιθρᾶς. Ὅτι δ' ἡ ὀρθογραφία Μη οὐδὲν ἀπολύτως
σημαίνει, εἶναι προφανές.

Πρόσθετες τούτοις ὅτι ὅλως ἀπίθανος φαίνεται ἡ τηλικαύτη καὶ αὐτόχ-
ρημα τελεία διαστροφή τοῦ ὀνόματος ἐν οὕτῳ βραχεῖ χρόνῳ ἀπὸ τῆς κτί-
σεως τοῦ φρουρίου τῷ 1249 μέχρι τοῦ 1325 ὅτε πάντως ἦτο συγγεγραμ-
μένον τὸ χρονικὸν τοῦ Μορέως τὸ παρέχον τὸ ὄνομα Μιζιθρᾶς (πρβλ.
John. Schmitt, *Die Chronik von Morea* 38, 126). Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν φω-
νητικῶν τούτων λόγων βοᾷ κατὰ τῆς ἐτυμολογίας ταύτης καὶ ἡ ἱστορία,
ἥτις ἀναφέρει τὴν ἑδραν τῶν Φράγκων ἡγεμόνων ἐν Ἀνδραβίδᾳ καὶ Γλα-
ρέντζᾳ τῆς Ἡλείας, οὐχὶ δὲ ἐν Μιζιθρᾷ τῆς Λακωνικῆς. Ἄν λοιπὸν ἐκ τοῦ

1) Ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ γράφεται ποικιλοτρόπως ἦτοι Μιζιθρᾷ 1163, 1671, 1713,
3136, 3174, 3202, 3321, 3511, Μιζιθρᾷ 3557, 4263, 4275, Μιζιθρᾷ 3005, 3051, 5361, 5548.
Ἀλλ' ὅμως ἀείποτε τρισύλλαβον καὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονιζόμενον.

maison du trône παρήγετο ὄντως ὁ Μυζηθρᾶς, ἔδει νὰ κεῖται οὗτος ἐν Ἡλείᾳ, οὐχὶ δὲ ἐν Λακωνικῇ. Καὶ δύναται μὲν τις ν' ἀντεῖπῃ, ὅτι ἔδωκε μὲν ὁ Γουλιέλμος κτίζων τὸ φρούριον εἰς αὐτὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην σκοπεύων νὰ τὸ καταστήσῃ πρωτεύουσαν, ἠναγκάσθη δ' ὁμῶς ν' ἀποδώσῃ τὴν χώραν ταύτην καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔγινεν ὁ Μυζηθρᾶς ὄντως ἔδρα, maison du trône, τῶν πριγκίπων τῆς Ἀχαΐας, ὅπως κατ' ἀρχὰς ἐσκοπεῖτο, τὸ ὄνομα δ' ὁμῶς παρέμεινεν οἷον ἐτέθη. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀντίρρησην ταύτην παρατηρῶ ὅτι οὔτε μαρτυρίαν τινὰ περὶ τούτου ἔχομεν ἡμεῖς, οὔτε πιθανότητά τινα φαίνεται μοι ἔχον τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτό· διότι οὔτε ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Πελοποννήσου οὔτε ἐν τῷ εὐφορωτάτῳ καὶ τοῖς ἵπποις προσφόρῳ οὔτε παρὰ τὴν θάλασσαν, ὁπόθεν ἐκ Γαλλίας ἠδύναντο οἱ Φράγχοι νὰ ἐλπίζουν ποτὲ βοήθειαν ἔκειτο ὁ Μυζηθρᾶς.

Πρόσθετες ὅτι ὁ προκάτοχος Γουλιέλμος τοῦ Α' Γοδοφρέδος ὁ Β' ἤδη πρότερον (πρὸ τοῦ 1223) εἶχε κτίσει τὸ κύριον ἔρεισμα τῆς φραγκικῆς δεσποτείας ἐν Πελοποννήσῳ, ἦτοι τὸ ὀχυρώτατον φρούριον Χλομούτσι ἐν Ἡλείᾳ, ὅπερ μετὰ τῆς Ἀνδραβίδας κατέστη ἡ μόνιμος διαμονὴ τῶν Φράγκων ἡγεμόνων, ὅτι ἐν Ἀνδραβίδᾳ ἔκειντο οἱ τάφοι τοῦ τε πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Β', ὅτι αἱ πόλεις αὗται ἔκειντο ἀκριβῶς ἐν Ἡλείᾳ, ἧς τὴν ἄμεσον κυριαρχίαν εἶχον οἱ πρίγκιπες οὗτοι, καὶ τότε πείθεται ἕκαστος ὅτι ἡ γνώμη καθ' ἣν τὸ φρούριον ὁ Μυζηθρᾶς ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὡς μέλλον νὰ γίνῃ ἔδρα τοῦ θρόνου οὐδεμίαν ἔχει πιθανότητα. Τελευταία δ' ἔρχεται καὶ ῥητὴ μαρτυρία τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μορέως, ὅτι τὸ ὄνομα Μυζηθρᾶς δὲν εἶναι Γαλλικόν, ἀλλ' ὅτι ὑπῆρχε πρὸ τῶν ξένων κατακτητῶν. πρβλ. Χρονικοῦ στ. 1658 κέξ.

«Καὶ ὅσον ἐγύρισε καλὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ὅλα, εὔρε βουνὶν παράξενον, ἀπόκομμα εἰς ὅρος, ἀπάνω τῆς Λακεδαιμονιᾶς κανένα μίλλιν πλέον¹⁾. Διὰ τοῦ ἄρεσε πολλὰ νὰ ποιήσῃ δυναμάριν, ὥρισεν ἐπάνω εἰς τὸ βουνὶν καὶ ἔκτισαν ἓνα κάστρον. καὶ Μυζηθρᾶ τῶνόμασε, διότι τὸ ἔκραζαν οὕτως».

Ἡ αἰτιολογία «διότι τὸ ἔκραζαν οὕτως», δὲν δύναται νὰ ἔχῃ νοῦν τινα, ἂν μὴ ἀναφέρεται εἰς τὸ βουνὶν· διότι τὸ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ τότε κτισθὲν φρούριον δὲν ἠδύναντο οἱ ἄνθρωποι ἤδη πρὸ τῆς κτίσεως νὰ ὀνομάζωσι δι' οὐδενὸς ὀνόματος· ὠνόμαζον ἄρα Μυζηθρᾶν τὸ πρότερον ὑπάρχον βουνόν. Τὸ ὄνομα ἄρα δὲν δύναται νὰ εἶναι Φραγκικόν· ἴδωμεν τώρα ἂν δύναται νὰ εἶναι Ἑλληνικόν.

Ὅτι τὰ ὀνόματα μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς ὁμοιάζουσι μέγιστον, εἶναι

1) σημ. ἀκριβέστερον ὁ Gregorovius ἐν Ἱστορίᾳ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Β'. 281 λέγει ὅτι τρία μίλλια ἀπέχει τῆς Λακεδαίμονος ὁ Μυζηθρᾶς.

αὐτόδηλον, ἀρκεῖ μόνον νά ὀρισθῇ ἡ ὁμοιότης αὕτη καί ἐξακριβωθῇ ἡ τούτων συγγένεια.

Τοῦ Δουκαγκίου ἡ δοξασία ὅτι ἡ μυζήθρα παράγεται ἐκ τοῦ Μυζηθρᾶ ὥστε κυρίως δηλοῖ τυρόν τοῦ Μυζηθρᾶ ἀπήρесе τῷ Κοραῖ καὶ δικαίως, διότι λαμβάνονται μὲν ὄντως αἱ τοπωνυμῖαι ὡς προσηγορικὰ ὀνόματα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ χρήσει ταύτῃ κεῖνται ταῦτα συντακτικῶς ὡς κατηγορούμενα, δὲν μεταβάλλουσιν οὔτε τὸ γένος οὔτε τὸν ἀριθμὸν οὔτε τὴν κλίσιν. "Ἦτοι καθ' ὃν τρόπον λέγεται τὰ πρόβατά ἐστι πλοῦτος, ὁ Ὑμηττός ἐστιν ὄρος κ. τ. τ., οὕτω λέγεται καὶ οὗτος ὁ τόπος εἶναι μισήρι = (Μισίρι), τοῦτο τὸ μέρος εἶναι παράδεισος, αὐτὸς ὁ κάμπος εἶναι μεσαρεά (ἦτοι εὐφορος ὅπως ἡ Μεσαρεά τῆς Κρήτης), κ. τ. τ.

Δῆλον ἄρα ὅτι ἂν τὸ τοπωνυμικὸν Μυζηθρᾶς ἐλαμβάνετο εἰς δήλωσιν τυροῦ τινος, ὥφειλε πάντως νά λέγηται μυζηθρᾶς (ὁ), οὐχὶ δὲ οὐδαμῶς ἡ μυζήθρα.

Κατὰ τοῦτον ἄρα τὸν τρόπον ἡ ἐκ τῶν προτέρων πιθανὴ φαινομένη συγγένεια δὲν δύναται νά ἀνευρεθῇ καὶ ὀρθῶς ὁ κ. Krumbacher ἐγκατέλιπεν αὐτήν.

Πρόσθετες τούτοις ὅτι ἐπειδὴ πάντα τὰ κύρια ὀνόματα ἀνθρώπων καὶ τόπων προῆλθον διὰ τοῦ κατ' ἐξοχὴν λεγομένου σχήματος ἐκ παλαιότερον ὑπαρχόντων προσηγορικῶν ἢ ἐπιθέτων, οὐδὲν θὰ ὠφελούμεθα ὡς πρὸς τὸ ἀληθές ἔτυμον τοῦ Μυζηθρᾶς, καὶ ἂν ἐκ τούτου παρήγετο ἡ μυζήθρα κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Δουκαγκίου, διότι καὶ πάλιν θὰ ἦτο χρεῖα νά προβῶμεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ παλαιότερου προσηγορικοῦ ἢ ἐπιθέτου ἐκείνου, ἐξ οὗ πάντως θὰ προῆλθε τὸ τοπωνυμικὸν ὁ Μυζηθρᾶς.

Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἄρα τοῦ Δουκαγκίου οὔτε τὴν ἀληθῆ ἀρχὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος θὰ ἠδυνάμεθα νά μάθωμεν οὔτε τὴν σχέσιν τῆς συγγενείας αὐτοῦ πρὸς τὸ μυζήθρα θὰ ἐνοοῦμεν.

Ἀλλ' ἂν μὴ ἄγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν ἡ ὁδὸς αὕτη, δυνάμεθα, φρονῶ, νά τραπῶμεν ἄλλην, δι' ἧς εὐκολώτερον καὶ βεβαιότερον νά ἔλθωμεν εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν. Ἄν δὲ μὴ ἐξηυρέθῃ ἡ ὁδὸς αὕτη μέχρι τοῦδε, αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ὅπως πλεῖστα ἄλλα φαινόμενα τῆς μέσης καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς, οὕτω καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν σχηματίζονται τὰ κύρια ὀνόματα ἀνθρώπων καὶ τόπων ἐξ ἄλλων λέξεων, εἶναι παρ' ἡμῖν μέχρι τοῦδε ἀνεξέταστος καὶ ἄγνωστος.

Δύναται δηλαδὴ ἕκαστος εὐκόλως νά πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀκολουθοῦσας ἀρχῆς τῆς ἰσχυρούσης κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ: ἐκ πασῶν τῶν λέξεων τῶν δηλούσων ἔργον ἢ πρᾶξιν, ἔδεσμα, ἐνδυμα, ἔξιν, ἐλάττωμα, πάθος κ. τ. τ.,

ἀδιάφορον τίνος κλίσεως, τίνος γένους εἶναι, καὶ πῶς τονίζονται αὐται, δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν ὀνόματα ἄρσενικά εἰς — ᾱς σημαίνοντα ἢ τὸν ἔχοντα, ἢ τὸν πωλοῦντα, ἢ τὸν μετερχόμενον, ἢ τὸν ἐσθίοντα, ἢ τὸν φοροῦντα, ἢ τὸν συνηθίζοντα, ἢ τὸν πᾶσχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον κ τ. τ. Πρβλ. τὰ μεταγενέστερα κόρυζα-κορυζᾱς, κήλη-κηλᾱς, κέρατα-κερατᾱς, φακή-φακᾱς, σάννη-σαννᾱς, ὄστρακα-ὄστρακᾱς, λάχανα-λαχανᾱς, ὕαλος-ὕαλᾱς, πράγματα-πραγματᾱς, λάρυγξ-λάρυγγᾱς, πίνακες-πινακᾱς. κ. τ. τ. πρβλ. ὅσα ἐν τῇ ἐμῇ *Einleitung* σελ. 183—3 διέλαβον περὶ τούτων.

Ὁ σχηματισμὸς οὗτος ἀρχὴν ἔσχεν ἐκ τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλήνων, καθ' ὃν ὁ August Fick ἐν *Κουρτίῳ Μελέταις* τομ. θ'. σελ. 165 κέξ. ἐξέθηκε τρόπον, καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον ἐπέδωκε σφόδρα καὶ ὁσμέραι λαμβάνει ἐπίδοσιν, ὥστε σήμερον ταῦτα οὐ μόνον συχνότατα σχηματίζονται, ἀλλὰ καὶ καθόλου εἰπεῖν πολλῶν πλειόνων σημασιῶν δηλωτικὰ ἢ τὸ πάλαι εἶναι. πρβλ. Ἡρωδιανοῦ *Τομ. Β' 657, 9* «τὰ εἰς-ᾱς περισπώμενα, εἰ μόνως κύρια ἢ ὑποκοριστικά ἢ ἐπισκώμματα ἢ ἀπὸ συμβεβηκότος ἰσοσυλλάβως κλίνεται. Κύρια μὲν οἷον Μηνᾱς Μηνᾱ, Ζηνᾱς Ζηνᾱ, Μητρᾱς Μητρᾱ, Κομητᾱς Κομητᾱ, Φιλητᾱς Φιλητᾱ καὶ τὰ ὅμοια· ὑποκοριστικά δὲ οἷον ὄστρακᾱς ὄστρακᾱ, πινακᾱς πινακᾱ, λαχανᾱς λαχανᾱ. Ἐπισκώμματα δὲ οἷον καταφαγᾱς καταφαγᾱ, δακνᾱς δακνᾱ· ἀπὸ συμβεβηκότος δὲ οἷον τρεσᾱς-ᾱ ὁ δειλός». Ὁμοίως *Α' 51, 3*. πρβλ. καὶ *Lobeck* ἐν *Προλεγομένων* 505, ἔνθα παραθέτει ἐκ τῶν *Βεκκήρου Ἀνέκδ.* 857 «ὁ τέταρτος τῶν ὑποκοριστικῶν τύπος εἰς-ᾱς, ὡς Ζηνᾱς ὁ Ζηνόδωρος, καὶ Μητρᾱς ὁ Μητρόδωρος». ἐπιφέρει δ' ὅτι καὶ Μηνᾱς καὶ Μηνόδωρος τὸ αὐτὸ ἐκαλεῖτο πρόσωπον, ὁμοίως καὶ Μητρᾱς καὶ Μητρόδωρος καὶ Μητρέας, ὅπως καὶ Ἡρέας καὶ Ἡρᾱς, καὶ Δημέας καὶ Δημᾱς, καὶ Ἀμύνανδρος καὶ Ἀμυνᾱς, καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Ἀλεξᾱς, καὶ τ. λ., καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τετραχῇ διαιροῦνται 1) κύρια, 2) ὑποκοριστικά, 3) ἐπισκώμματα, 4) ἀπὸ συμβεβηκότος.

Οὕτω λέγεται σήμερον:

ἄλευρᾱς = ὁ ἄλευροπώλης καὶ ὁ δι' ἄλεύρων τραφεὶς χοῖρος (ἄλεῦρι).

ἄλογᾱς = ὁ ἱππεύς (ἄλογον).

ἁμαξᾱς = ὁ ἁμαξηλάτης (ἁμαξα).

βαγενᾱς (βαγένι) καὶ βαρελλᾱς (βαρέλλι) καὶ βουτσινᾱς (βουτσί) μετὰ τῆς καταλήξεως-νᾱς τοῦ βαγενᾱς ὁ βαρελλοποιός.

βελανᾱς = ὁ διὰ βαλάνων τραφεὶς χοῖρος (βελάνια).

βουτυρᾱς = ὁ κατασκευάζων ἢ ὁ πωλὼν ἢ καὶ ὁ ἐσθίων μάλιστα βούτυρον.

γαῖδουρᾶς = ὀνηλάτης (γαῖδαρος).

γαλατᾶς = γαλακτοπώλης καὶ γαλακτοφάγος (γάλατα μεταγενεστέρως ἀντὶ γάλακτα).

γανωματᾶς = ὁ κασσιτερωτής (γανώματα).

γλωσσᾶς = ὁ φλύαρος (γλῶσσα).

γιαουρτᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ὁ ἐσθίων ἡδέως γιαούρτι, ὁ ξινόγαλα ἐν Πόντῳ καὶ Χίῳ καὶ ἀλλαχοῦ λέγεται καὶ ἐντεῦθεν ξινογαλᾶς.

γροσᾶς = ὁ ἔχων γρόσ(ι)α καὶ ἔπειτα ὁ τοκογλύφος ἐν Ἡλείᾳ.

γυναικᾶς = ὁ φιλογύννης ἐν Κεφαλληνίᾳ.

δερματᾶς = ὁ πωλῶν ἢ κατεργαζόμενος τὰ δέρματα.

δοξαράδες = ὅσοι νευρώνουν τὰ δοξάρια ἐν Τετραπόδ. 623.

ζευγᾶς = ζευγηλάτης.

καλαμαρᾶς = ὁ φέρων καλαμάρι, ἦτοι μελανοδόχον· καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἔφερον οἱ ἐγγράμματοι, καλαμαρᾶς = ἐγγράμματος, ἄπειρος πολέμων κ. τ. λ., καὶ καταφρονητικῶς λογιώτατος· ἐν Τετραπόδ. 615 = ὁ ποιῶν τὰ καλαμάρια.

καραβᾶς = ὁ ἔχων καράβι ἢ ὁ κυβερνῶν.

κεραμιδᾶς = ὁ κεραμίδια πλάττων καὶ ὁ πωλῶν.

κιουπᾶς = ὁ κιούπια (= κύπια) πλάττων καὶ ὁ πωλῶν.

καρυδᾶς = ὁ καρυοπώλης Προδρόμου ΣΤ'. 217.

κλειδᾶς = ὁ κλειθροποιός (κλειδί).

κολοκυθᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ἡδέως ἐσθίων κολοκύθια.

κονισματᾶς = ὁ εἰκονίσματα γράφων καὶ ὁ πωλῶν.

κοπανᾶς = ὁ κόπανα πελεκῶν καὶ ὁ πωλῶν, μεταφορικῶς ὁ πόσθων, ὅς καὶ μαγαλοκόπανος λέγεται.

κοσκινᾶς = ὁ κατασκευάζων ἢ ὁ πωλῶν κόσκινα (ιδεὶ παρὰ Προδρόμῳ ΣΤ' 245).

κρασᾶς = οἶνοπώλης, ἢ οἶνοπότης (κρασί).

κρεατᾶς = ὁ κρεοπώλης καὶ ὁ κρεοφάγος.

λαδᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ἐσθίων ἔλαιον (λάδι).

λαχανᾶς = ὁ συλλέγων ἢ πωλῶν ἢ ἐσθίων λάχανα.

μακαρωνᾶς = ὁ φιλῶν ἐσθίειν μακαρώνια.

μαρμαρᾶς = ὁ λιθοξόος.

μαυροπεισματᾶς, Τετράποδον 665.

μαχαιρᾶς = ὁ φέρων μάχαιραν, ὁ κακοῦργος.

μελᾶς = ὁ τὸ μέλι πωλῶν ἢ ἐσθίων.

μυλωνᾶς = ὁ μυλωθρός (μυλών).

μυτᾶς = ὁ μεγάλην μύτην ἔχων.

ξινογαλαῖς (ξινόγαλα-ὄξινον-γάλα).

ξύλας = ὁ ξυλευόμενος ἢ ὁ πωλῶν τὰ ξύλα.

προβατᾶς = ὁ ποιμὴν ἢ ὁ κύριος προβάτων.

σαγιπτᾶς = ὅστις νευρώνει τὰς σαγίττας ἐν Τετραποδ. 625.

σαμαρᾶς ἐν Τετραποδ. 626 καὶ σήμερον.

σελλαῖς Τετραποδ. 389, 518, 626.

σευτελᾶς = ὁ ἐσθίων σεῦτλα, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα κακὴ τροφή, ὁ ἀσθενικός, ὁ δειλός (Πόντῳ).

σκοινᾶς = σχοινοπλόκος.

σκουφᾶς (σκουφᾶδες Τετραποδ. 403) = ὁ φορῶν σκουφον.

σταφυλᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ἐσθίων σταφυλᾶς.

στιβανᾶς (ἐν Κρήτῃ) ὁ φέρων στιβάνια ἀντὶ στιβάλια (aestivalia), τὰ γνωστὰ μακρὰ τῶν Κρητῶν ὑποδήματα, ἔπειτα ὁ ἐγχώριος, διότι μόνοι οὔτοι φέρουσιν αὐτά.

στολιδᾶς = ὁ καλλωπιστής (στολίδια).

στοματᾶς = φλύαρος (στόμα).

σφουγγαρᾶς = ὁ ἄλιεύς σπόγγων καὶ ὁ πωλῶν.

τομαρᾶς = ὁ πωλῶν τομάρια = δέρματα.

τυρᾶς = ὁ τυροπώλης καὶ τυροφάγος.

φесᾶς καὶ φουστανελλαῖς = ὁ φορῶν φέσι, φουστανέλλαν.

χαλκωματᾶς (χαλκώματα) ὁ αὐτός θς καὶ γανωματᾶς.

χειλᾶς = ὁ χείλων (χείλη).

χτενᾶς = ὁ χτένια κατασκευάζων καὶ πωλῶν.

ψαρᾶς = ὁ ἄλιεύς, ὁ ἰχθυοπώλης καὶ ὁ ἰχθυοφάγος.

ψωμᾶς = ὁμοίως ὁ ἄρτοκόπος, ὁ ἄρτοπώλης καὶ ὁ ἄρτοφάγος.

Μόνον τὰ κύρια ὀνόματα δὲν φαίνονται ὑποκοριζόμενα παρ' ἡμῖν σήμερον εἰς-ᾶς ὅπως τὰ μνημονευθέντα Μητρόδωρος-Μητρᾶς, Μηνόδωρος-Μηνᾶς κ. τ. λ., διότι ἂν τις ἐξαίρεση τὸ Κοσμᾶς, Θωμᾶς, Μηνᾶς καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀρχαίῳθεν ἡμῖν οὕτω μετὰ τοῦ-ᾶς παρεδόθησαν, τὰ λοιπὰ βραχύνονται μὲν πολλαχῶς ἀλλ' οὐκ εἰς-ᾶς, πρβλ. Νικόλαος-Νικόλας-Νικολῆς-Νῆκος-Κόκος-Κοκόλης-Κόλας-Κολέττης κ. τ. λ., Κωνσταντῖνος-Κω(ν)σταντῖνος-Κωσταντᾶς-Κώστας-Κωστῆς-Κῶτσος κ. τ. λ. Γεώργιος-Γεῶργις-Γιῶργος-Γεωργούλλης-Γιωργούλλας-μεσαιωνικὸν Γεωργιλλᾶς-Γεωργαντᾶς (κατὰ τὸ Κωνσταντᾶς)-Γεωργίτης-Γῶγος κ. τ. λ. Ἀναστάσιος-Ἀναστάσις-Ἀνέστης-Ἀνάστος-Τάσος κ. τ. λ. Ἐμμανουήλ-Μανόλης-Μανόλας-Μανολιός-Μάνος-Μανοῦσος κ. τ. λ. Δημήτριος-Δημήτρις-Δημητρός-Δῆμος-Δημᾶς-Δημονᾶς ἐν Καταφυγίῳ τῆς Μακεδονίας-Μῆτρος-Μῆτσος κ. τ. λ. Γρηγόριος-Γρηγόρις-Γληγόρις-Γρηγορᾶς (ὁ γνωστός τοῦ

μεσαιῶνος λόγιος ὁ ἀποθανὼν μεταξὺ τοῦ 1308—1310) κ. τ. λ. κ. τ. λ. Τοιαῦτα ὀνόματα ποικιλώτατα μὲν μεταβληθέντα ἀλλ' ἴσα ἴσα οὐχὶ εἰς-ᾱς, ἰδὲ ἐν Ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου Κοραΐ Α'. 68—9.

Τὴν δύναμιν τῶν προσηγορικῶν ὀνομάτων τούτων εἰς-ᾱς δύναται τις εὐκόλως νὰ κατανοήσῃ παραβάλλων αὐτὰ πρὸς τὰ ἐκ τῶν αὐτῶν μὲν ὀνομάτων παραγόμενα, ὧν τινὰ πολλάκις ὁμοίως καὶ εἰς-ας λήγουσιν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἀλλ' ἀνωτέρω ταύτης τονιζόμενα· πρβλ. κολοκύθας = ὁ ὦν ὁμοιος πρὸς κολοκύνθαν, καὶ ὄνομα κύριον ὁ Κολοκύθα· ὁ καλαμάρας ὁ δίκην καλαμαρίου ἴσος τὸ πάχος πανταχοῦ τοῦ σώματος, ἔπειτα ὁ Καλαμάρας.

κόρακας ὁ μέλας ὡς κόραξ καὶ ὄνομα κύριον ὁ Κόρακας.

σταφίδας ὁ ἐξηραμμένος ὡς σταφίς καὶ ὄνομα κύριον ὁ Σταφίδας.

μυζήθρας οὐ ἢ κεφαλὴ ὁμοία μυζήθρα ἀποκεκαρμένη ἐν Τριπόλει καὶ ἀλλαχοῦ, ὅθεν καὶ Μυτζήθρας καὶ Μυτζήθραῖοι ἐν Τριπόλει καὶ Μουζήθρας ἐν Ἰκάρῳ.

σανίδας ὁ πλατὺς ὡς σανίς καὶ κύριον ὄνομα Σανίδας ἐν Θεσσαλίᾳ (Ἐφημερίδι Συζητήσεων 1894 8-βρίου 18).

ψαλίδας οὐ τὰ σκέλη δίκην ψαλίδος φαίνονται κινούμενα διὰ τὴν τῶν ἐσπερίων ἀμφίεσιν (τούτους ψαλιδοκώλους ὠνόμαζον ἄλλοτε ἐν Κρήτῃ) καὶ κύριον ὄνομα Ψαλίδας.

τσόχας ὁ λεπτὸς καὶ τετριμμένος ὡς τσόχα, ἔπειτα ὁ ἀγύρτης (πρβλ. geriebener Kerl, περίτριμμα, τρίμμα παιπάλημ' ὅλον Σοφοκλ. Αἶαντος) καὶ ἔπειτα κύριον ὄνομα ὁ Τσόχας. ὁ κοκκίνης ὁ κόκκινος βοῦς ἐν Ἠλείᾳ, αὐτόθι λέγεται τρυγόνης ὁ βοῦς ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τῆς τρυγόνος, ἦτοι λευκόφαιον, ὁμοίως ζώνης ὁ χοῖρος ὁ περὶ τὴν μέσσην μόνον λευκός, χιόνης δ' ὁ κατάλευκος, καὶ καστάνης ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ καστανού κ. τ. λ.

μακαρώνας ὁ ὁμοιος πρὸς μακαρώνι ἦτοι μακρὸς καὶ οὐχὶ περὶ τὴν ὀσφὺν λεπτότερος καὶ κύριον ὄνομα Μακαρώνας κ. τ. λ.

Ἄν τώρα λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν πρῶτον μὲν ὅτι ὅπου οἱ ἄνθρωποι δὲν ἡξεύρουν γράμματα καὶ δὲν γράφουν συχνὰ τὸ ὄνομα αὐτῶν, ὥστε διὰ τῆς συχνῆς ἐν τῇ γραφῇ χρήσεως νὰ καταστῇ στερεόν, τρόπον τινὰ ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, ἐκεῖ εὐκολώτατα τὸ ἅπαξ δοθὲν παρωνύμιον δύναται νὰ κατισχύσῃ τοῦ προτέρου ὀνόματος, ὅταν μάλιστα ὅπως πολλάκις συμβαίνει, τὸ ὅπωςδῆποτε δοθὲν παρωνύμιον μᾶλλον τοῦ τέως ὀνόματος χαρακτηριστικὸν καὶ χρήσιμον εἰς καθορισμὸν καὶ ἀνέυρεσιν τοῦ κτήτορος εἶναι ἢ τὸ πρότερον ἐπίθετον, ὅπερ πολλάκις καὶ ἄλλοις κοινὸν συμβαίνει νὰ εἶναι· ἔπειτα ὅτι ἐν ταῖς κώμας (οἱ δ' Ἕλληνες κατὰ μέγα μέρος ἔζων

καὶ ἔτι ζῶσιν κωμηδόν) συνήθως εἰς μόνος εἶναι σχοινᾶς, εἰς δερματᾶς, εἰς καλαμαρᾶς, εἰς μυλωνᾶς, εἰς κρασᾶς, εἰς κοσκινᾶς κ. τ. λ., ἐντεῦθεν τὸ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦτο δηλωτικόν εἶναι πολλῷ ἀκριβέστερον χαρακτηριστικόν τῶν προσώπων τούτων ἢ τὸ ἀληθές ὄνομα ἐκάστου· ἂν ταῦτα ἐνθυμηθῶμεν, τότε κατανοοῦμεν διατί ἐν τῇ μεσαιωνικῇ καὶ τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι πολυπληθῇ τοιαῦτα προσηγορικά ὀνόματα εἰς-ᾶς καθὰ καὶ ἄλλα πολλά παρωνύμια ἄλλως λήγοντα, ἐγένοντο κύρια ὀνόματα· οἷον Κοσκινᾶς, Τυρᾶς, Σκοινᾶς, Μελᾶς, Κρασᾶς, Γιαουρτᾶς, Ξινογαλᾶς, Προβατᾶς, Σταμνᾶς, Λαδᾶς, Ἀμαξᾶς, Καραβᾶς κ. τ. λ. Τὰ δὲ ἀνδρωνυμικά ταῦτα ὀνόματα ἠδύναντο περαιτέρω προβάντα νὰ γίνωσι τοπωνυμικά· διότι ὅπου κατῴκει ἢ ὅπου εἶχε κτήματα λχ. ὁ Κοσκινᾶς, ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο (ὁ τόπος) τοῦ Κοσκινᾶ, πηγαίνομεν (εἰς) τοῦ Κοσκινᾶ, αὐτὰ ἐδῶ εἶναι τοῦ Κοσκινᾶ κ. τ. λ., κατὰ μικρόν δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὄνομα τοῦ τόπου ἐλησμονήθη (μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ παρελθόντες αἰῶνες δὲν ἦσαν αἰῶνες γραμμάτων καὶ φώτων!), τὸ δὲ τοῦ κτήτορος ἐπεκράτησεν· καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν θὰ ἐλέγετο κατὰ γενικὴν αἰί, τοῦ Κοσκινᾶ, καλὸ χωριὸ ἔναι τοῦ Κοσκινᾶ κ. τ. λ., ἔπειτα δὲ λησμονηθείσης τῆς παλαιᾶς σχέσεως, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δόντος τὸ ὄνομα Κοσκινᾶ, τοῦτο ἐκλήθη καὶ κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν. Καθ' ὃν ἄρα τρόπον ἐδείχθη ἐν Ἀθηνᾶς Τομ. Ε'. σελ. 236 κέξ. 493 κέξ., 567, 549 ὅτι αἱ τοπωνυμικαὶ προῆλθον πολλάκις ἐξ ὀνομάτων τῶν φυτῶν, οὕτως ἀποδείκνυται ἐν τούτοις ὅτι δευτέρα τούτων πηγὴ εἶναι τὰ ἀνδρωνυμικά.

Ἵνα δὲ μηδεὶς νομίσῃ ὅτι ἡ σχηματισθεῖσα πενταμερὴς κλίμαξ 1) κόσκιον, 2) κοσκινᾶς, 3) Κοσκινᾶς (ἄνθρωπος), 4) Κοσκινᾶ, 5) Κοσκινᾶς (τόπος), εἶναι πλαστή καὶ δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀναγράφω παραδείγματα τινὰ ὧν τὰ μὲν εὐρίσκονται εἰσέτι ἐν τῇ τετάρτῃ βαθμίδι, ἢτοι ἐν τῇ γενικῇ, τὰ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὴν πέμπτην.

Ἄν δηλ. τις ἐπισκοπήσῃ τὴν Στατιστικὴν τῆς νήσου Κρήτης τὴν ὑπὸ Ν. Σταυράκι ἐκδοθεῖσαν ἢ τὸν Στατιστικὸν καὶ Χωρογραφικὸν Πίνακα τοῦ κ. Νουχάκι, θὰ εὕρῃ πλείστας κώμας ὀνομασμένας διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων δι' ὧν καὶ ἄνθρωποι ἢ πρότερον ἢ καὶ νῦν ἔτι καλοῦνται. Τούτων ἄλλα μὲν φέρονται εἰσέτι κατὰ γενικὴν ἐνικοῦ ἢ πληθυντικοῦ, ἄλλα δὲ κατὰ πάσας τὰς πτώσεις τοῦ ἐν ᾧ λέγονται ἀριθμοῦ. Ὅτι δὲ καθὰ εἶπον, ἡ ὀνομαστικὴ τούτων καὶ καθόλου ἡ κλίσις βάσιν ἔσχε τὴν γενικὴν καὶ ἐκ ταύτης ὠρμήθη, τούτου ἀπόδειξιν τρανὴν καὶ ἀναμφισβήτητον παρέχουσιν ὅσα ἀπὸ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς εἰς-ᾶδων ἐσχημάτισαν ἐνικὸν εἰς-ᾶδος. Ταῦτα εὐρίσκονται ἐπὶ πολλῶν νήσων· πρβλ. Ἀρνᾶδος, Μουντᾶδος, Χατζηρᾶδος, Καρχᾶδος, Δαραμπᾶδος, Σκλαβᾶδος, Φαλατᾶδος ἐν Τήνῳ, Κουτσοχειρᾶδος

ἐν Νάξῳ, Καρτερᾶδος ἐν Θήρᾳ, Καλκᾶδος ἐν Ζακύνθῳ, Καραβᾶδος ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κουνιᾶ(δ)ος ἐν Ἰκάρῳ ἀπὸ Κουνιᾶ τινος, ὅπως ἐξ ἰδιωτικῶν παλαιότερων ἐγγράφων ἐγὼ ἔμαθον, Βελλονᾶδος ἐν Κρήτῃ. Ἐνιασφῶζουσι τὸ-ἄδων καὶ ἐκφέρονται μετὰ τοῦ οὐδετέρου ἄρθρου τὸ (χωρίον, μέρος), ὥστε ἐξ ἀρχῆς ἦσαν ἐνικά εἰς-ἄδων, πρβλ. Σκουλικᾶδων, Μαχαιρᾶδων, Μελινᾶδων, Σαρακηνᾶδων ἐν Ζακύνθῳ. Ἐν πᾶσι τούτοις ἡ γενικὴ πληθυντικὴ εἰς-ἄδων, λ. χ. (εἰς) τῶν Καραβάδων, τῶν Μαχαιράδων, ἀφοῦ σὺν τῷ χρόνῳ ἐλησμονήθησαν οἱ κτήτορες Καραβάδες, Μαχαιράδες, ἐξελήφθη ὑπὸ τῶν λαλούντων ὡς ἐνικὴ αἰτιατικὴ εἰς τὸν Καραβάδων, (τὸν) Μαχαιρᾶδων, ἐντεῦθεν ἐλέχθη ἡ ὁ Καραβᾶδος κατ' ἀρσενικὸν γένος, ὅπου τὸ νῦ τοῦ ἄρθρου μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φθόγγου τοῦ ἐξῆς οὐσιαστικοῦ συναπτόμενον ἦτο αἰσθητόν, ἡ τὸ Μαχαιρᾶδων, τὸ Σαρακηνᾶδων κ. τ. λ., ὅπου τὸ νῦ διὰ τὴν φύσιν τοῦ ἀκολουθοῦντος φθόγγου δὲν ἠκούετο, λ. χ. πρὸ τοῦ μ, σ, πρβλ. καὶ ὁ Ἀναργύρος πηγὴ παρά τινα ναὸν ἐν Ἡλείᾳ ἀπὸ τῶν Ἀναργύρων = Ἀναργύρον-Ἀναργύρος. Ἡ διὰ μόνης τῆς γενικῆς ἐκφορὰ τῶν τοπωνυμικῶν φαίνεται ἐπὶ μᾶλλον παραμείνασα ἐν ταῖς μοναῖς, καὶ τοῦτο εὐλόγως, διότι ἐν αὐταῖς καὶ τὰ γράμματα ἐκαλλιεργοῦντο ὅπως δῆποτε καὶ γεγραμμένα τὰ κτήματα αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ εἰς ὃν ἀφιέρωθησαν ἁγίου ἦσαν, καὶ οὕτω κατὰ γενικὴν ἐλέγοντο. πρβλ. Μονὴ τῶν Ἀσωμάτων (ἐν ᾧ ἐν Κρήτῃ εἶναι κωμίδιον ὁ Ἀσώματος), Μονὴ τῶν Μηνιατάδων ἐν Κεφαλληνίᾳ, Μονὴ Μηλαπιδᾶ αὐτόθι, Μονὴ Μπαρπιώτῃ, Μονὴ Μακελλαρεᾶς, Μονὴ Δίβρης κ. τ. λ.

Οὕτω λέγονται κατ' ὀνομαστικὴν καὶ λοιπὰς πτώσεις ἐν Κρήτῃ πολλαὶ κῶμαι καὶ ἄλλαι τοποθεσίαι, ὧν ἀναγράφω τινάς: (Ἀ)κεραμές, Βαφές, Γαλατᾶς, Καλαμάς, Καπνικάρις, καὶ τὸ θηλυκὸν τούτου ἡ Καπνικαρέα, Καλκικράτης, Κουρνᾶς (= κουρ(ου)νᾶ, ἀπὸ τοῦ κουρουνός (κορώνη) ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τῆς κορώνης), Κρεββατᾶς, Λαρδᾶς, Λιβιδᾶς, Μαρουλᾶς, Μαθές, Ξειδᾶς, Πρασᾶς, Πετρᾶς, Σκοινᾶς, Σωματᾶς, Φονές κ. τ. λ. κ. τ. λ., ἄλλα δὲ κατὰ γενικὴν αἰεὶ, λ. χ. τοῦ Βάμου, τοῦ Γάλλου, τοῦ Ἀποδούλου, τοῦ Ἀτσιπόπουλλου, τοῦ Ἀγαλλιανοῦ, τοῦ Γιαννιοῦ, τοῦ Ζερβοῦ, τοῦ Μαριοῦ κ. τ. λ. Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ λέγονται ἄλλα μὲν κατ' ὀνομαστικὴν καὶ λοιπὰς πτώσεις, ἄλλα δὲ κατὰ γενικὴν μόνην, ἓνια δὲ καὶ ποικίλλονται εἰσέτι. πρβλ. Ἀγαλλιανός (ἐν Κρήτῃ κατὰ γενικὴν!), Ἀλατᾶς (νησίς ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ), Ἀλέξανδρος, Ἀράπης καὶ Ἀράπιδες, Ἀργυρᾶδες, Ἀρμενᾶδες, Ἀσπιωτᾶδες, Ἀτσουπᾶδες, Βαρνάβας, Βαρυπατᾶδες, Βελονᾶδες, Βιταλᾶδες, Βλάχοι, Βουνιατᾶδες, Βουτᾶδες καὶ Βουτᾶς, Βρανᾶς (ἀπὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ Βρανᾶ), Γαβρᾶδες, Γαλατᾶς, Γερμανός, Γεωργανᾶδες, Γιάννιδες, Γκουμαῖοι (Γιακουμῆς ἐκ τοῦ Ἰτ. Iacomo = Ἰακώβ), Δαμαλᾶς,

Δαμιανός, Δίδυμος, Δουκᾶδες, Κακουραῖοι, Καλόγερος καὶ Καλογέροι, Καλυβίτης, Καμινᾶδες, Καραβᾶς, Καρβουνᾶδες, Καρουσᾶδες, Καστελλᾶνος, Κομποτᾶδες, Κοντόσταβλος, Κοπανᾶς, Κορακᾶδες καὶ Κορακᾶς, Κοσκινᾶς (ὁροπέδιον ἐν Ἰκάρῳ), Κοσμᾶς, Κουβαρᾶς, Κυπριανός καὶ Κυπριανᾶδες, Λάζαρος, Λάκωνες, Λιάπιδες, Μαρμαρᾶς, Μαρκόπουλλον, Μαυρόπουλλον, Μαχαιρᾶς, Μελισουργοί, Παλαμᾶς, Προσκυνᾶς, Προβατᾶς (ὅρος ἐν Χίῳ), Ῥαφταῖοι, Ῥαφτόπουλλον, Ῥηγγῖνα, Σγουραῖδες (Σγουρός), Σελλᾶδες, Σιμόπουλλον, Σπαθαῖδες, Τσαγγαράδες, Τσουκαλᾶδες, Χαλκιόπουλλον κ. τ. λ. κ. τ. λ.

Πολλῶ δὲ πλείω τούτων ἐκφέρονται κατὰ γενικὴν, ὅπως τις εὐκόλως βλέπει ἐν τοῖς εἰρημένοις βιβλίοις· χάριν τῶν στερουμένων αὐτὰ ἀναγράφω ὀλίγα παραδείγματα· Ἀλέξη, Ἀντίχου, Ἀντωνιοῦ, Ἀποστόλου, Ἀργύρη, Βαμβακοῦ, Βασιλᾶ, Βλαχάβα, Βραχνοῦ, Βρυώνη, Γαβαθᾶ, Γαβαλᾶ, Γαλατᾶ, τοῦ Γερακᾶρι (ἐν Κρήτῃ καὶ κατ' ὀνομαστικὴν ὁ Γερακᾶρις κώμη ἐν Ἀμαρίῳ), τοῦ Γεράκι, τοῦ Γερμανοῦ, Γέροντα, Γεροπέτρου, Γουλᾶ, Γραικοῦ, Γραμματικοῦ (καὶ τὸ Γραμματικόν), τοῦ Γρηγόρι, Δεμέστιχα, Δερματᾶμονῇ, καὶ Δερματᾶς ἀκρωτήριον ἐν Πηλίῳ, Δεσπότου, τοῦ Δημητράκι, Δοξαρά, Δούκα, Δραγάνου, Θερειανοῦ, Καίσαρη, Καλαμαρά, Καλαβροῦ, Καλαμάτη, Καλλέργου, Καλεσμένου, Καλογέρου, Καπανδρίτη, Καρβελᾶ, Καρβούνη, Καρδαμᾶ. Κατακαλοῦ (μεσαιωνικόν), Κατσαροῦ, Κεφαλᾶ (ἐν Κρήτῃ Κεφαλᾶδες κώμη μεγάλη ἐν Ἀποκόρωνᾳ), Κεφαλληνοῦ, Κλαδᾶ, Κολοκυθᾶ, τοῦ Κονιδάρι, Κοντογόνη, Κοντοδεσπότη, τοῦ Κοπανάκι, τοῦ Κοκκίνη, τοῦ Κοκκινᾶ, τοῦ Κοκκινόπουλλου, τοῦ Κοχύλου, Κουταλᾶ, τοῦ Κουτσοchéρι, Κυνηγοῦ, Κυτσαλέξη, Κρεββατᾶ ἐν Ἀργεῖ, Λαδᾶ, Λαδινοῦ, Λευκαδίτη, Λειανοῦ, Λογοθέτη, Μανιάτη, Μαρίνου, Μάρκου, Μαυρουδῆ, Μαστρογιάννη, Μαστραντώνι, Μελετοπούλλου, Μελισουργῶν, τοῦ Μερκούρι, Μεταξᾶ, Μηλαπιδᾶ, Μηλιώτη, Ξενοπούλλου, Παλαμηδᾶ, Παύλου, Πετρῇ, Ῥάφτη, Ῥούσσου, Ῥωμανοῦ, Σαῖττᾶ, Σελλᾶ, Σίμου, Σκιαδᾶ, Σκληροῦ, Σκυλλογιάννη, Σολωμοῦ, Σπαθᾶ, Σταμνᾶ, Στρέφη, Συκᾶ, Τριάντου, Τρίπου, Τρύφου, Τσουκκαλᾶ, Ὑψηλοῦ, Φιλιππάκι, Φιλαρέτου, Φονεᾶ, Φράγκου, Φωτεινοῦ, Χαλκεᾶ, Χαρκόπου, Χριστιανοῦ, Χρύσου.

Τῶν ὀνομάτων τούτων οὐκ ὀλίγα ἀναγινώσκονται ἐν παλαιότεροις μνημείοις. πρβλ. Βρανᾶς, Δουκᾶδες, Ἀρμενᾶδες, Γαβραῖδες, Γαλατᾶς, Ἐλαδᾶς ἤδη ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἐν Πορφυρογ. Ῥωμαν. 243 καὶ Ἐλαδᾶδες ἐν Ἀθηνᾶς Γ. 442 ἐκ Σπάρτης, Κυπριανός, Σγουραῖδες, Μελισουργός, Καλαφάτης, Καλλέργου, Καπανδρίτη, Κατακαλοῦ, Κλαδᾶ, (Ἐ)λαδᾶ, Λογοθέτη, Ῥωμανοῦ κ. τ. λ. πάντα μεσαιωνικὰ ὀνόματα. Πλεῖστα δὲ τούτων γινώσκουμεν καὶ ἀκούομεν καθ' ἑκάστην, ὥστε οὐδενὸς δεῖ μάρτυρος ὑπὲρ τούτων.

Καὶ νῦν ἔλθωμεν ὅθεν ὠρμήθημεν, εἰς τὸν Μυζήθραν· περὶ τοῦτου λέγω, ὅτι ἀφοῦ πάλαι ποτὲ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὠνομάσθη ὁ τυρὸς μυζήθρα, εἴτε πᾶς τυρὸς, ὅπως πιθανὸν φαίνεται μοι, εἴτε εἶδος τυροῦ μόνον, ὅπως σήμερον γίνεται, ὁ κατασκευάζων καὶ ὁ πωλὼν τὴν μυζήθραν ταύτην ἠδύνατο νὰ ὀνομάζεται καὶ ὄντως ὀνομάζεται καὶ σήμερον ἔτι ἐν Σύρῳ καὶ ἐν ἄλλαις νήσοις καὶ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ, μυζήθρας. Τὸ ἐπαγγελματικὸν τοῦτο ὄνομα ἠδύνατο ὀφθαλμοφανῶς νὰ καταστῇ κύριον ὁ Μυζήθρας, καθ' ὃν τρόπον τὸ τυρᾶς ἐγένετο Τυρᾶς-Τυρᾶδες ἐν Σελίοις τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τῆς Κρήτης, ὁ γιουρτάς Γιαουρτάς ἐν Ἰκάρῳ, ὁ γαλατᾶς Γαλατᾶς πολλαχοῦ, Ξινογαλᾶς ἐν Χαλκίδι, Προβατᾶς πολλαχοῦ κ. τ. λ.

Καθ' ὃν δὲ τρόπον ἐκ τοῦ κόσκινον ἐγένετο κοσκινᾶς—Κοσκινᾶς ἀνδρωνυμικόν-ς' τοῦ Κοσκινᾶ καὶ τέλος ὁ Κοσκινᾶς τοπωνυμικόν, σκοινί-σκοινᾶς-Σκοινᾶς-ς' τοῦ Σκοινᾶ-Σκοινᾶς, κέραμος-κεραμεύς-έας-Κεραμεύς-έας-ς' τοῦ Κεραμέ(α), ὁ (Α) Κεραμὲς κόμη ἐν Κρήτῃ κ. τ. λ., οὕτως ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ, καὶ ἐσχηματίσθῃ ἀληθῶς, καὶ ἐκ τοῦ ἡ μυζήθρα-ὁ μυζήθρας-ὁ Μυζήθρας (ἀνδρωνυμικόν)-ς' τοῦ Μυζήθρα-ὁ Μυζήθρας. Ἀλλὰ θὰ μ' ἐρωτήσῃ τις ἴσως: Ἀλλ' εὐρίσκεται ἀληθῶς τὸ προϋποτιθέμενον ἀνδρωνυμικόν ὁ Μυζήθρας εἴτε ἐν παλαιότεροις ἐγγράφοις εἴτε ἐν τῇ νῦν λαλουμένῃ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπαντῶ, ὅτι καὶ ἂν μὴ εὐρίσκετο τὸ ἀνδρωνυμικόν ὁ Μυζήθρας, πάλιν μόνη ἡ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων τοσούτων παραδειγμάτων πηγάζουσα ἀναλογία καὶ ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τοιούτων τοπικῶν ὀνομάτων θὰ ἤρκει, ὅπως καταστήσῃ πιθανὴν τὴν ἐτυμολογίαν. Νῦν δ' ὅμως εὐτυχῶς εὐρίσκεται καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀλλὰ ἴσα ἴσα πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ φρουρίου. Ἦδη δηλ. ὁ κ. Κ. Ζησίου ἐμνημόνευσεν ἐν Ἀθηνᾶς Γ'. 486—7 ἐκ τῆς Συλλογῆς Miklosicch καὶ Müller Δ'. σελ. 218—219 ἱερέως Λέοντος Μουζήθρα ζῶντος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13-ου αἰῶνος. Αὐτόθι ὁ κ. Ζησίου λέγει ὅτι περὶ τοῦ ὀνόματος Μυζήθρα πολλὰ ἐλέχθησαν ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦν «Ἐλλην τις κτήτωρ ἐκάλεσεν οὕτω τὸ παρὰ τὸν Εὐρώταν ὑψηλὸν βουνόν. . . . ὅτε βεβαίως ἔκτισε καὶ πύργον τιμαριωτικόν. . . .». Ἀλλ' ἂν τὰ μέχρι τοῦδε μὴ εἶναι παντάπασιν ἐσφαλμένα, οὐχὶ εἰς τις Ἐλλην, ἀλλ' οἱ πολλοί, οἱ περίοικοι, ἀπονέμουσι κατὰ μικρὸν τὸ ὄνομα ἢ τὸ παρωνύμιον ἀνθρώπου τινὸς εἰς τὴν χώραν ἧς ἦτο κύριος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Ὅτι δὲ οὐδὲ πύργος τις ἐπὶ τοῦ βουνοῦ πρὸ τῶν Φράγγων ὑπῆρχεν ἀλλ' ἀπλῶς ὑψηλὸς βουνός, τοῦτο λέγει διαρρήδην ὁ ποιητὴς τοῦ χρονικοῦ γράφων ὅτι ὁ Γουλιέλμος εὗρεν ἐκεῖ «βουνὴν παρᾶξενον ἀπόκομμα εἰς ὄρος. . . ὥρισεν ἐπάνω εἰς τὸ βουνὴν κ' ἔκτισαν ἓνα κάστρον. Οὐδὲ περὶ τοῦ ἐτύμου

τοῦ Μυζήθρα ἔκ τινος μυζήθρα καὶ τούτου ἔκ τοῦ μυζήθρα ἤκασέ τι ὁ κ. Ζησίου, διότι ὡς φαίνεται οὔτε συνῆψε τὸ παράπαν τὰ ὀνόματα ταῦτα οὔτε τὴν γενεαλογικὴν αὐτῶν σχέσιν ἐξήτασε καὶ ἐξέθηκεν.

Ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Μορέως φέρεται πλειστάκις ὁ τόπος Μυζήθρας, αἰεὶ οὕτω τρισυλλάβως. Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς χρυσοβούλλοις καὶ λοιποῖς ἐγγράφοις τῶν Παλαιολόγων ἅτινα ὁ κ. Ζησίου ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀθηνᾶς Γ'. 434 κέξ· βραδύτερον δὲ — ἀγνοῶ πότε — συγκοπέντος τοῦ ἀτόνου τῆς παραληγούσης ἀσθενοῦς φθόγγου ἰ ἐγένετο Μυζήθρας-Μυσθρας-Μυστρᾶς¹⁾ καὶ τὸ ἐθνικὸν Μυστριώτης, οὐχὶ Μιστριώτης ὅπερ παντάπασιν πλημμελὲς καὶ παρὰ τὴν ἱστορίαν. Ἡ συγκοπὴ τοῦ φθόγγου τούτου ἐν ἀτόνῳ θέσει (πρβλ. ἡ μυζήθρα διὰ τὸν τόνον, ἀλλ' ὁ Μυστρᾶς!) οὐδὲν παρέχει τὸ θαυμαστὸν, διότι τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς συγκοπῆς τοῦ ἰ παρὰ τὸ ρ καὶ τὸ σ παρατηρεῖται οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἄγαν φωνηεντοφάγοις Ἑλλησι τῆς Βορείας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς, τοῖς πιστότατα καθόλου διασφύζουσι τὰ φωνήεντα. πρβλ. (χάρτα ἐν Κύμῃ = χάριτα, καὶ χαρτώνω = χαριτώνω = εὐλογῶ, περιβάλλω χάριτι ἐν Κύπρῳ, κορφὴ ἤδη παρὰ Προδρόμῳ Γ'. 578), περβόλι-περβολάρις-περβολικά, στάρι-σταρένια, ἀρλόος ἐν Θήρᾳ = ἀρυλόγος, κόσκινόν τι κ. τ. λ. ἄλλα παραδείγματα ἐν Einleitung σελ. 348.

Εἶπον ὅτι πιθανὸν φαίνεται μοι ὅτι ἡ μυζήθρα ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς καὶ ὅπερ ἡμεῖς νῦν κατ' ἐξοχὴν λέγομεν τυρί· ἐπὶ τὴν εἰκασίαν ταύτην ἄγει με ἡ παρατήρησις ὅτι εἶδη τινὰ τυροῦ φέρουσιν ὀνόματα θηλυκοῦ γένους, ἅτινα ὄντα τὴν ἀρχὴν προδήλως ἐπίθετα ἀπορεῖται τίνος ἔνεκα λέγονται κατὰ θηλυκὸν γένος. πρβλ. ἡ μαλάκα = ὁ χλωρός, μαλακός, τυρός. κοπανιστῆ = τυρός τις κατασκευαζόμενος ἐπὶ τῶν Κυκλάδων, τῆς Χίου καὶ ἀλλαχοῦ (ἐνιαχοῦ καὶ διὰ πιπερεᾶς) κοπανιζόμενος ὅθεν τὸ ὄνομα. Ἡ σύχουμη οὕτω καλεῖται ἐν Κρήτῃ ὁ τυρός ὁ ἐπιπλέων ἐν τῷ ζέοντι λέβητι καὶ ἐκεῖθεν λαμβανόμενος διὰ τινος μεγάλου κοχλιαρίου μετὰ τινος ὀρροῦ (ὅς ἐν Κρήτῃ λέγεται Χουμᾶς) καὶ ἐσθιόμενος οὕτω θερμός.

Ταῦτα βεβαίως θὰ ἐσχηματίσθησαν τῇ παραλείψει τοῦ μυζήθρα. Σήμερον ἐπὶ μὲν τῶν Κυκλάδων τὸ ὄνομα μυζήθρα οὔτε τὸν αἶγειον οὔτε τὸν χλωρὸν τυρὸν σημαίνει, ἀλλὰ τὸν κατασκευαζόμενον δεύτερον, ἥτοι ἀφοῦ πρῶτον διὰ τῆς πυτιᾶς πῆξουν τὸ γάλα χλιαρὸν ἔτι ὃν ἅμα ἀμελχθὲν καὶ διὰ τοῦ ταρακτοῦ ταραζοῦ αὐτὸ ὥστε τὸ πεπηγὸς νὰ συσσωρευθῇ εἰς μᾶζάν τινα καὶ ἐξαχθὲν ἐντεθῇ εἰς τὸ τυπεῖον (τουπεῖ), κατασκευάζουν οὕτως τὴν λεγομένην μαλάκαν, ἣτις ξηραθεῖσα γίνεται ὁ τυρός, τὸ τυρί κατ' ἐξοχὴν σήμερον· ἔπειτα τὸ ὑπολειφθὲν ἐν τῷ λέβητι γάλα,

1) Καὶ τόπος Μιζισθρὸς ἀναγινώσκεται ἐν Miklosicich καὶ Müller Α'. ριδ', οὗ τὸ σθρ πιθανῶς προῆλθεν ἐκ συμφύρσεως τῶν δύο σχηματισμῶν τοῦ Μυζήθρας καὶ Μυστρᾶς.

ἀφοῦ ῥίψωσι καὶ βραχὺ μέρος ἀπήκτου καὶ δὴ ἀγνοῦ γάλακτος, θερμαίνουσι μέχρι ζέσεως, οὐδαμῶς δι' οὐδενὸς ὀργάνου ταραττοντες αὐτὸ, καὶ τότε ζέσαν χωρίζεται εἰς τὸν ὀρρόν, ὑγρὸν ὑποκίτρινον, καὶ εἰς στερεὰν λευκὴν οὐσίαν, ἣτις ἐπιπλέει ἐπὶ τοῦ ὀρροῦ καὶ λαμβανομένη διὰ μεγάλου ξυλίνου διατρύτου κοχλιαρίου ἐντίθεται εἰς μικρότερα τυπεῖα, ἐνθα ἀφιέμενος ἀποβάλλει ἅπαν τὸ ὑγρὸν καὶ λαμβάνει τὸ σχῆμα τοῦ τοπείου. Ὁ δεύτερος οὗτος τυρὸς ὁ διὰ τῆς ζέσεως ἐκ τοῦ γάλακτος ἀφαιρούμενος λέγεται μυζήθρα καὶ ἐν μὲν Κρήτῃ μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι χλωρὸς, μαλακὸς φέρει τὸ ὄνομα τοῦτο, λεγόμενος καὶ γλυκεῖα μυζήθρα ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάλιστος καὶ μυζήθρα ἀπλῶς ὅταν εἶναι ἡλισμμένος. Ξηρανθεὶς δὲ καὶ ἐξαχθεὶς ἐκ τοῦ τυπείου ὀνομάζεται οὐχὶ πλέον μυζήθρα, ἀλλ' ἀ(ν)θότυρος, ὡς ἄνθος τοῦ τυροῦ, διότι ἀληθῶς παχύτερος πῶς εἶναι τὴν σύστασιν· ἐπὶ δὲ τῶν Κυκλάδων ὀνομάζεται μυζήθρα ὁ τυρὸς οὗτος καὶ ἀφοῦ ξηρανθῇ. Ἐν Σφακίῳ τῆς Κρήτης τὸν δεύτερον τυρὸν τοῦτον δὲν ἐμβάλλουσιν εἰς τυπεῖα, ἀλλ' εἰς πίθους μεγάλους ἐνθα ἀλατίζουν καὶ φυρῶσι καὶ πιέζουσιν αὐτὸν ὥστε νὰ μὴ ἔχη κενὰ ἐν ἑαυτῷ, καὶ παρελθόντων τῶν καυσῶνων ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς λαμβάνοντες μεταφέρουσι τὴν μᾶζαν ταύτην μαλακὴν αἰεὶ διατελοῦσαν καὶ οὐδὲν ἔχουσιν σχῆμα, καὶ καλοῦσι μυζήθραν, καὶ ξινομυζήθραν διότι διὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ γενομένην χημικὴν ζύμωσιν καθίσταται ὑπόξυς.

Ἰδιαιτέρας δὲ παρατηρήσεις ἀξίαι φαίνονται μοι καὶ αἱ ποικίλαι τύχαι τῆς ἀληθείας ταύτης· ὑπάρχουσα δηλ. πρῶτον αὕτη ἐν τοῖς αὐτόχθοσιν ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσιν ὅτι τὸ φρούριον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τυροῦ ἔσχε τὴν ἐπωνυμίαν, ἐτάφη ἔπειτα ἀτόπως ὑπὸ τὰ σκώμματα τοῦ εὐφυοῦς Γαλάτου Guillet. Ὁ Δουκάγκιος συνῆψεν αὖθις τὰς ὀνομασίας ταύτας μυζήθρα-Μυζηθρᾶς, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀντιστρέψας τὴν σχέσιν αὐτῶν καὶ παράγων τὸ προσηγορικὸν ἐκ τοῦ τοπωνυμικοῦ καὶ οὐχὶ ὅπως ὤφειλε τὴν τοπωνυμίαν ἐκ τῆς τοῦ τυροῦ προσηγορίας ἤμαρτε τοῦ ἀληθοῦς. Τὰς γραμματικὰς καὶ ἄλλας δυσκολίας τῆς γνώμης ταύτης πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ὁ τε Κοραῆς καὶ ὁ Krumbacher καὶ ἄλλοι ἐπρέσβευσαν μετὰ τινος ὑπερκριτικῆς ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι τὰ ὀνόματα ταῦτα, καὶ ἄλλοι μὲν λ. χ. Κοραῆς Krumbacher, G. Meyer ἐξήτασαν τὸ ἔτυμον μόνου τοῦ προσηγορικοῦ, ἄλλοι δὲ λ. χ. ὁ Καππώτας μόνου τοῦ τοπωνυμικοῦ, πάντες οὕτω χωρίζοντες καὶ διασπῶντες ἀπ' ἀλλήλων τὰ φύσει ἡνωμένα. Τοιαύτη ἡ τύχη τῆς ἀληθείας καὶ τῶν ταύτην θηρεύοντων πολυπλανῶν ἀνθρώπων.

Ἐν Ἀθήναις.

Γ. Ν. Χατζιδάκις.